

УДК 343.825

**Т. Б. НІКОЛАЄНКО,***кандидат юридичних наук, доцент,**докторант Національної академії Державної прикордонної служби України**імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький)*

## ОКРЕМІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ ІЗ ЗАСУДЖЕНИМИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ В ПРОЦЕСІ ТРИМАННЯ В ДИСЦИПЛІНАРНОМУ БАТАЛЬЙОНІ

Проаналізовано нормативно-правове регулювання окремих питань організації соціально-виховної роботи із засудженими військовослужбовцями в процесі тримання в дисциплінарному батальйоні. Констатовано доцільність удосконалення чинного кримінально-виконавчого законодавства в частині впровадження нормативно-правових актів регулювання цієї діяльності щодо засуджених до позбавлення волі з урахуванням специфіки відбування покарання засудженими військовослужбовцями у виді тримання в дисциплінарному батальйоні.

**Ключові слова:** соціально-виховна робота, засуджені військовослужбовці, дисциплінарний батальйон, індивідуальна робота, правове виховання, виправлення.

Nikolaenko, T.B. (2016), "Some issues of organizing social and educational work with the military convicted in the process of holding them in a penal battalion" ["Okremi pytannia orhanizatsii sotsialno-vykhovnoi roboty iz zasudzhenymy viiskovoslužhbovtiamy v protsesi trymannia v dystsyplinarnomu batalioni"], *Pravo i Bezpeka*, No. 3, pp. 143–149.

**Постановка проблеми.** Реформа Державної пенітенціарної служби України, яка на сьогодні є одним із головних завдань Мін'юсту України на 2016 рік, вимагає приведення низки національних норм і правил у відповідність до європейських і загальновизнаних міжнародних стандартів будівництва та управління державою. Важливе значення має зміна стандартів функціонування установ виконання покарань, які, як зазначила перший заступник міністра юстиції Наталія Севостьянова, існували ще як радянська спадщина чи навіть спадщина Російської імперії. Курс України, взятий на інтеграцію до Європейського Союзу, потребує негайної трансформації та модернізації багатьох аспектів кримінально-виконавчої системи. Одними з основних елементів реформування є демілітаризація системи виконання покарань та гуманізація пенітенціарної системи. Зміни спрямовано також і на демократизацію, справедливість, диференціацію та індивідуалізацію виховного впливу на засуджених. Саме міжнародні правила визначають мету впливу на засуджених із забезпеченням умов утримання, які не порушують гідність людини, надають ув'язненим можливість займатися змістовною діяльністю та впроваджують відповідні програми, які готують їх до повернення в суспільство [1]. Першими кроками стало ухвалення низки законів, концепцій, наказів і положень щодо організації соціально-виховної та психологічної роботи із засудженими та наближення умов відбування покарання до міжнародних

стандартів і практики її реалізації в європейських країнах [2; 3]. Але значна кількість питань залишається не вирішеною, що робить їх актуальними. Зокрема, соціально-виховна робота, яка організовується та проводиться із засудженими військовослужбовцями до тримання в дисциплінарному батальйоні, перебуває у відчуженому стані, а нормативна база – на обмеженому рівні. Насамперед це пов'язано з тим, що дисциплінарний батальйон як військова частина, що забезпечує виконання покарання стосовно засуджених військовослужбовців, підпорядковується Міністерству оборони України та керується у своїй діяльності насамперед нормами вказаного міністерства, які обмежують питання регулювання відбування покарання в дисциплінарному батальйоні нормативними документами щодо проходження військової служби військовослужбовцями, тоді як законодавець, визначаючи регулювання питань виконання та відбування покарання, тримання в дисциплінарному батальйоні як вид виконання покарання в більшості випадків утрачає з уваги. Таким чином, питання відбування покарання засудженими військовослужбовцями у виді тримання в дисциплінарному батальйоні з регулюванням особливостей соціально-виховної роботи із засудженими залишаються недостатньо вивченими.

**Стан дослідження.** Питання організації соціально-виховної роботи із засудженими, як ми вже зазначали, перебувають у стадії активного реформування державної пенітенціарної служби

в цілому та соціально-виховної й психологічної роботи із засудженими зокрема. Вони неодноразово ставали і предметом дослідження науковців, таких як Р. В. Алієв, І. Г. Богатирьов, О. Л. Караман, І. О. Колб, О. В. Михайленко, М. С. Пузирьов, С. В. Царюк та ін., але їх результати здебільшого стосувалися питань соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі чи з категорією таких засуджених, як неповнолітні та жінки. Коло проблем щодо соціально-виховної роботи із засудженими військовослужбовцями, які тримаються в дисциплінарному батальйоні, на жаль, висвітлювалися лише вченими Російської Федерації В. В. Букреєвим, В. В. Сивовим, А. А. Толкаченком, О. І. Шиловим та ін. У зв'язку з цим, через серйозну прогалину в аспектах організації соціально-виховної роботи із засудженими військовослужбовцями, які тримаються в дисциплінарному батальйоні, доцільно ці аспекти дослідити та окреслити проблемні питання щодо шляхів їх вирішення.

Таким чином, **метою** статті є дослідження окремих питань організації соціально-виховної роботи із засудженими військовослужбовцями в процесі із тримання в дисциплінарному батальйоні з визначенням теоретичних проблем їх виникнення та шляхів вирішення.

**Виклад основного матеріалу.** Одним з основних засобів виправлення та ресоціалізації засуджених військовослужбовців є соціально-виховна робота. Її організація та проведення здійснюються командуванням дисциплінарного батальйону. Заступник командира дисциплінарного батальйону по роботі з особовим складом безпосередньо відповідає за організацію, планування й методичне забезпечення цієї роботи, якість та ефективність її проведення та спрямовує останню на зосередження формування у засуджених вірності Вітчизні, військовому обов'язку, зміцненню військової дисципліни та запобіганню вчиненню правопорушень.

На протигагу іншим основним засобам виправлення та ресоціалізації соціально-виховна робота із засудженими військовослужбовцями перебуває на більш нижньому щаблі нормативно-правового регулювання.

Відбуваючи покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні, засуджені військовослужбовці піддаються соціально-виховній роботі відповідно до норм кримінально-виконавчого законодавства та положень нормативно-правових актів Міноборони України. Останні визначають обов'язковість її організації та проведення як складової частини проходження військової служби.

Система заходів соціально-виховної роботи стосовно військовослужбовців спрямовується на формування й розвиток у воїнів професійно необхідних психологічних якостей, моральної самосвідомості, забезпечення високої бойової та мобілізаційної готовності органів управління, з'єднань і частин, зміцнення військової дисципліни, правопорядку, згуртування військових колективів [4]. Але їх реалізацію визначено стосовно військовослужбовців, які не перебувають у статусі засуджених осіб. Саме не засуджені військовослужбовці обов'язково залучаються до організаційних, морально-психологічних, інформаційних, педагогічних, правових, культурно-просвітницьких та військово-соціальних заходів, зміст яких передбачає формування та розвиток у військовослужбовців почуття громадянської свідомості, відповідальності, високої духовної культури та моральних якостей, почуття патріотизму, сумлінного ставлення до виконання покладених на них обов'язків, прагнення до самовдосконалення як громадянина-патріота та воїна-професіонала в межах планових заходів з виховної, гуманітарної, інформаційної, бойової та мобілізаційної готовності й бойової підготовки [5, ст. 72].

Соціально-виховна робота із категорією військовослужбовців, що перебувають у статусі засудженої особи, переслідує завдання не лише формування у них вірності Вітчизні й військовому обов'язку, зміцненню військової дисципліни як першочергового обов'язку військовослужбовця, а й запобігання вчиненню ними правопорушень як кінцевого результату досягнення мети покарання засобами кримінально-правового впливу та виправлення засуджених.

Соціально-виховна робота як комплекс індивідуальних та групових заходів здійснюється у різних формах, визначених кримінально-виконавчим законодавством та законодавством, що регулює порядок проходження військової служби. Єдності поглядів щодо цілісності підходів до концептуального визначення виховання захисника Батьківщини та особи військовослужбовця, який тимчасово перебуває у статусі засудженого, на сьогодні немає. Так, ст. 79 Кримінально-виконавчого кодексу України (далі – КВК) та розділ IX Інструкції про порядок відбування покарання засуджених військовослужбовців у виді тримання в дисциплінарному батальйоні (далі – Інструкції), затвердженої наказом Міноборони України від 18.05.2015 № 215, окреслюють загальні питання організації та проведення соціально-виховної роботи із засудженими військовослужбовцями

з урахуванням психологічних особливостей, рівня освіти та віросповідання засуджених і відповідно до вимог КВК. Що стосується останніх, не зовсім зрозуміло, які саме вимоги КВК можуть використовуватися до засуджених військовослужбовців, які, перебуваючи у статусі засудженої особи, є військовослужбовцями та відбувають покарання не в установах виконання покарань, а у військовій частині.

Щодо військовослужбовця, який перебуває у статусі засудженої особи, чинним КВК надається можливість реалізовувати соціально-виховну роботу відповідно до нормативно-правових актів Міноборони. Як головний орган, що здійснює загальне керівництво дисциплінарним батальйоном, Міністерство оборони України регламентувало соціально-виховну роботу щодо засуджених військовослужбовців єдиним документом, затвердженим власним наказом – Інструкцією з розділом IX «Соціально-виховна робота із засудженими військовослужбовцями». Її положення більшою мірою дублюють норму ст. 79 КВК щодо регулювання соціально-виховної роботи із засудженими військовослужбовцями. Питання основних напрямків, форм і методів соціально-виховної роботи із засудженими військовослужбовцями та методичних рекомендацій щодо її організації залишаються відкритими.

Повертаючись до положень КВК, яких слід дотримуватись під час проведення соціально-виховної роботи із засудженими військовослужбовцями, зупинимося на таких питаннях.

Як нами зазначалося раніше [6, с. 227, 231], дисциплінарний батальйон як військова частина, призначена для забезпечення виконання кримінального покарання стосовно військовослужбовців до тримання у дисциплінарному батальйоні, має свій режим, пов'язаний з ізоляцією засуджених та роздільним їх триманням. Для досягнення ефективності виконання покарання та мети виправлення особи автор пропонує віднести тримання в дисциплінарному батальйоні до групи виконання покарань, пов'язаних із позбавлення волі, за їх спільною ознакою – ізоляцією. Така трансформація сприятиме більш чіткій реалізації завдань кримінально-виконавчого законодавства щодо порядку й умов виконання та відбування кримінальних покарань, пов'язаних із позбавленням волі (ізоляцією), та спільному застосуванню норм КВК у цій частині. Відповідним чином це відобразиться і на регулюванні норм соціально-виховної роботи із засудженими військовослужбовцями.

Попри такий стан нормативного регулювання організації та проведення соціально-

виховної роботи, її реалізація в дисциплінарному батальйоні все ж таки відбувається. Відповідно до абз. 2 п. 3 розділу IX Інструкції проведення соціально-виховної роботи із засудженими військовослужбовцями здійснюється з урахуванням їх психологічних особливостей, рівня освіти та віросповідання. Відповідальність за організацію й планування, методичне забезпечення, якість та ефективність її проведення покладається на заступника командира дисциплінарного батальйону по роботі з особовим складом (за сприяння органів місцевого самоврядування та громадських організацій). Ці питання у лівій частці покладено на заступника командира дисциплінарного батальйону по роботі з особовим складом, адже саме він під час прибуття та прийому засуджених військовослужбовців вивчає їх документи, проводить бесіди та направляє останніх для відбуття покарання. Здебільшого його зусилля стосуються вивчення даних стосовно складу сім'ї засудженого, його освіти, роду занять до призову або прийому на військову службу, посади, яку той обіймав до засудження, скарг, побажань та інших питань, що можуть вплинути на його виправлення [7, абз. 3 п. 3 розд. III]. Але для ефективної організації та здійснення карально-виховного впливу на засуджених потрібно їх диференціація з точки зору психолого-педагогічної класифікації з глибоким та всебічним вивченням особи засудженого. Залучення фахівців соціально-виховної та психологічної служб на цьому етапі сприятиме вивченню поведінки засуджених, глибини їх антисуспільної спрямованості й рівня їх соціальної та педагогічної занедбаності, обранню доцільних заходів виховного впливу з можливим прогнозуванням очікуваних результатів та наданням пропозицій щодо розподілу засуджених у сектори безпеки з відповідними умовами тримання.

Як і будь-яка особистість злочинця, особистість засудженого військовослужбовця формується під впливом навколишньої дійсності й виступає її продуктом. Його психічний склад являє собою суб'єктивне сприйняття ним середовища, активність якого внутрішньо зумовлює психічні прояви та діяльність, у тому числі і протиправну. Військовослужбовець як член конкретної соціальної системи – військової служби – є носієм соціально-типових рис із її специфічними відносинами, рівнем власної правосвідомості та впливом внутрішньовійськових чинників. Великі фізичні, моральні та психологічні навантаження, підвищена вимогливість щодо сумлінного ставлення та виконання вимог Конституції, законів України,

військових статутів, Військової присяги, функціональних та службових обов'язків, а також його особиста відповідальність позначаються на його поведінці та впливають на формування відповідної соціальної спрямованості. Вивчення особливостей соціально-типових рис має вміло поєднуватись з аналізом глибини анти-суспільної спрямованості особи, рівня її соціальної та педагогічної занедбаності, задатків до лідерства й інших якостей із визначенням ступеня їх виразності. Саме за результатами такого дослідження стає можливим найбільш оптимальне обрання найефективніших заходів виховного характеру, прогнозування варіантів поведінки засудженого військовослужбовця, контролю за його діяльністю та поведінкою з боку соціально-виховної та психологічної служб і командування частини, координації дій учасників виховного процесу та, найголовніше, визначення секторів безпеки під час направлення засуджених військовослужбовців у такі сектори з відповідними умовами тримання. Для перебування осіб в одному взводі мають враховуватися сумісність їх морально-психологічних характеристик та відсутність негативного впливу з боку інших осіб. Не можна утримувати в одному місці агресивних, роздратованих, таких, що характеризуються морально-психологічною нестійкістю, здатністю до провокаційних дій, осіб із підвищеним ступенем соціально-моральної та педагогічної занедбаності з особами протилежної морально-психологічної характеристики.

На результативність такої діяльності впливають компетентність і високий професіоналізм працівників соціально-виховної та психологічної служб в галузі педагогіки, психології й конфліктології. Їх знання повинні грамотно балансувати з особливостями проходження військової служби та специфікою відбування покарання військовослужбовцями у виді тримання в дисциплінарному батальйоні. Тому у штаті дисциплінарного батальйону необхідні кваліфіковані фахівці із зазначеними знаннями, вміннями та навичками, залучення яких на стадії прийняття засуджених військовослужбовців сприятиме ефективності проведення вторинної класифікації та подальшій соціально-виховній роботі щодо виправлення засуджених.

Виховна робота проводиться із засудженими військовослужбовцями в дисциплінарному батальйоні у таких формах, як заняття з гуманітарної підготовки, інформування, правове виховання і роз'яснення вимог та останніх змін до законодавства, в тому числі пов'язаних зі злочинами, вчиненими засудженими військо-

вослужбовцями, індивідуальна робота, психологічна робота, читання лекцій, проведення бесід і доповідей із залученням необхідних цивільних спеціалістів, представників органів місцевого самоврядування, громадських організацій та волонтерів; читання газет, журналів і художньої літератури, перегляд телевізійних передач та тематичних відеофільмів, організація та участь у художній самодіяльності, спортивно-масовій роботі, випуск стінної газети тощо. Позитивно її підтримують і не ігнорують 90 % засуджених військовослужбовців. Проте здебільшого така діяльність визначається на рівні наукового дослідження декларативних норм чинного законодавства. Насамперед це обумовлюється особливістю дисциплінарного батальйону як військової частини, яка у своїй діяльності керується, перш за все, статутами, законами й нормативними документами щодо порядку проходження військової служби задля якісного виконання завдань з бойової підготовки, підвищення боєздатності, зміцнення єдиначальності, готовності до свідомого виконання положень Конституції України та законів України, Військової присяги, вимог військових статутів Збройних сил України, інших нормативно-правових актів і наказів командирів (начальників), а лише потім – кримінально-виконавчим законодавством щодо відбування покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні для досягнення мети *виправлення* засуджених військовослужбовців.

Реформування Державної кримінально-виконавчої служби України зумовлює переорієнтування соціально-виховної роботи на першочерговість досягнення мети виправлення засуджених. Шляхами досягнення цієї мети визначено впровадження науково обґрунтованих методик і програм психолого-педагогічного вивчення особистості засудженого, засобів корекції його поведінки, а також спеціалізованих методик та рекомендацій щодо форм і методів впливу на засуджених [2]. Їх реалізація результативно здійснюється щодо засуджених до позбавлення волі. Урегулювання низкою нормативних документів сприяє необхідності їх впровадження і стосовно засуджених військовослужбовців [8]. Це зайвий раз підтверджує необхідність комплексного підходу до реалізації соціально-виховної роботи із засудженими військовослужбовцями з використанням норм виконання покарань, пов'язаних із позбавленням волі (ізоляцією).

Проте будь-який із заходів виховної роботи приречений на провал, якщо його не поєднати з індивідуальним підходом та видами

індивідуальної роботи. Індивідуальний підхід визначає засоби та способи виправного впливу, які слід застосувати до кожного окремо взятого засудженого. Її результати безпосередньо пов'язані з урахуванням особистісних особливостей засудженого, виду, характеру та ступеня тяжкості вчиненого злочину, строку призначеного покарання, віку, освіти особи, строку перебування на військовій службі, її виду, порядку проходження військової служби (у добровільному порядку (за контрактом) або за призовом), військового звання, роду військ і військового формування, де особа перебувала на військовій службі до призначення покарання, перебування в зоні АТО, військово-професійної підготовки, типології особистості засудженого, соціально-моральної та педагогічної занедбаності тощо. Ефективність підходу може досягатись у разі ґрунтовного, всебічного вивчення особистості засудженого на високому професійному рівні, що визначається базовою передумовою індивідуалізації карального та виправного впливу на соціально-моральну перебудову особистості [9, с. 25]. Допомогою в досягненні позитивних результатів виховання є наявність розроблених та впроваджених науково обґрунтованих методик і програм психолого-педагогічного вивчення особистості засудженого, засобів корекції його поведінки, а також спеціалізованих методик та рекомендацій щодо форм і методів впливу на засуджених за допомогою програм диференційованого виховного впливу [2].

Як ми вже зазначали, на стадії прийому засудженого військовослужбовця до дисциплінарного батальйону залучення працівника соціально-виправної та психологічної служби для вторинної класифікації засуджених є необхідним і для визначення індивідуальної роботи, для подальшого детального дослідження особи засудженого та обрання доцільних індивідуальних виховних заходів на підставі індивідуальних програм соціально-психологічної роботи. Це, зокрема, виявлення індивідуальних особливостей засудженого з його позитивними та негативними сформованими моральними якостями, виявлення специфіки характеру, можливостей керувати емоціями в складних ситуаціях службово-бойового чи особистого характеру та приймати адекватні рішення, а також моральних вад, що підлягають викорененню; аналіз життєвих обставин, які сприяли вчиненню особою злочину, мікросередовища проживання, спілкування та проходження служби; подальша індивідуальна корекція поведінки та прагнення особи до виправлення.

Окрім того, слід урахувати і соціально-політичну ситуацію, яка існує на сьогодні в державі, зокрема загострення ситуації в зоні АТО; збільшення кількості злочинів, учинених військовослужбовцями, призваними на військову службу за мобілізацією; послаблення військової дисципліни серед різних категорій військовослужбовців, які впливають на психологічний стан осіб (неврівноваженість, стресовість, надмірність бурхливих переживань та реакцій, відчай, емоційне напруження, невмотивованість проходження військової служби, загострене почуттям справедливості, пригніченість тощо) на обрання адекватних засобів та методів виправного впливу.

У період відбування покарання вагому роль у соціально-виховній роботі відіграє правове виховання. Воно впливає на формування у засуджених військовослужбовців навичок правової культури, поваги до закону, прагнення до неухильного та чіткого виконання його вимог, порушення яких стало причиною тримання їх у дисциплінарному батальйоні. Застосування різних форм правового виховання (читання лекцій з основ правознавства, проведення інформування з питань кримінальної та інших видів юридичної відповідальності, останніх змін до чинного законодавства, вечорів питань-відповідей на правові теми, перегляду тематичних відеофільмів, доведення до відома інформації щодо рішень судів стосовно військовослужбовців) повинно здійснюватися з урахуванням рівня соціально-культурного розвитку засуджених, їх правової обізнаності та педагогічної занедбаності. Але мета правової роботи – це не надання знань у галузі права, а стимулювання у засуджених бажання повернутись до законослухняного способу життя з дотриманням правових основ службової діяльності, військової доктрини, законів і положень у військовій сфері. Саме це і є пріоритетним обов'язком кожного військовослужбовця.

Проте анкетування засуджених показало, що основні питання з правового виховання, які є актуальними для засуджених військовослужбовців, – це державні гарантії соціально-правового захисту військовослужбовців та членів їх сімей. Особливо гостро це відчувається у військовослужбовців, які безпосередньо перебували в зоні АТО, та тих, що не використали чи не змогли використати визначені законодавством права та пільги у зв'язку з недостатністю рівня правової підготовки.

Крім того, необхідність проведення правової підготовки визначається низьким її рівнем серед засуджених, 70 % яких визначили її як

обставину, що вплинула на вчинення ними протиправних діянь. Хоча Статут внутрішньої служби Збройних Сил України визначає відповідальність кожного військовослужбовця за вчинення ним протиправного діяння, більшість військовослужбовців не орієнтується в нормах права стосовно дисциплінарної, адміністративної, матеріальної, цивільно-правової та кримінальної відповідальності щодо військовослужбовців [5, ст. 26]. Тому, організовуючи правове виховання засуджених військовослужбовців, доцільно ретельно вивчити їх особові справи стосовно кваліфікації діянь, їх соціального становища, наявності в них пільг та переваг залежно від правового статусу, а також стосовно рівня правової підготовки, наявності нагальних проблемних питань правового характеру, які необхідно вирішити чи щодо яких надати кваліфіковану юридичну допомогу, з подальшим плануванням переліку заходів правового виховання серед засуджених із залученням штатного юриста частини, а в разі необхідності й представників інших структурних підрозділів – військової прокуратури (прокурорів), навчальних закладів (наукових працівників), практиків, представників адвокатури (адвокатів) тощо.

З аналізу соціально-виховної роботи із засудженими військовослужбовцями дисциплінарного батальйону можна зробити такі **висновки**.

Для ефективної реалізації соціально-виховної роботи із засудженими військовослужбовцями необхідно на етапі прийняття їх до дисциплінарного батальйону залучити фахівців соціально-виховної та психологічної служб. Їх діяльність сприятиме фаховому визначенню

особистісних характеристик засуджених та обранню доцільних заходів виховного впливу, прогнозуванню очікуваних результатів та наданню пропозицій щодо розподілу засуджених у сектори безпеки з відповідними умовами тримання.

Під час проведення індивідуальної роботи із засудженими доцільно враховувати особливості соціально-типових рис особистості та планувати індивідуальні виховні заходи на підставі індивідуальних програм соціально-психологічної роботи.

У межах комплексного підходу до реалізації соціально-виховної роботи із засудженими військовослужбовцями й переорієнтування першочерговості досягнення мети – виправлення засуджених необхідно впроваджувати науково обґрунтовані методики та програми психолого-педагогічного вивчення особистості засудженого, засобів корекції поведінки, а також спеціалізованих методик і рекомендацій щодо форм і методів впливу на засуджених до позбавлення волі як виду покарання, пов'язаного із триманням у дисциплінарному батальйоні спільною ознакою – ізоляцією.

Під час організації правового виховання треба стимулювати у засуджених бажання повернутись до законслухняного способу життя з дотриманням правових основ службової діяльності, військової доктрини, законів та положень у військовій сфері. Досягти результату можна шляхом ретельного вивчення особових справи засуджених, визначення наявних пільг і переваг, рівня правової підготовки та проблемних питань, що потребують нагального вирішення, подальшим плануванням переліку заходів.

### Список бібліографічних посилань

1. Європейські пенітенціарні правила: Рекомендація № R (2006) 2 Комітету Міністрів держав-учасниць [Ради Європи]: прийм. 11.01.2006 на 952-й зустрічі Заступників Міністрів // База даних (БД) «Законодавство України»/Верховна Рада (ВР) України. URL: [http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994\\_032](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_032) (дата звернення: 23.05.2016).
2. Про Концепцію державної політики у сфері реформування Державної кримінально-виконавчої служби України: указ Президента України від 08.11.2012 № 631/2012. *Офіційний вісник України*. 2012. № 87. Ст. 3531.
3. Про організацію соціально-виховної та психологічної роботи із засудженими: наказ М-ва юстиції України від 04.11.2013 № 2300/5. *Офіційний вісник України*. 2013. № 89. Ст. 3297.
4. Про Концепцію виховної роботи у Збройних Силах та інших військових формуваннях України: указ Президента України від 04.09.1998 № 981/98 // БД «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981/98> (дата звернення: 23.05.2016).
5. Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України: закон України від 24.03.1999 № 548-XIV // БД «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/548-14> (дата звернення: 23.05.2016).
6. Ніколаєнко Т. Б. Окремі питання нормативного регулювання режиму виконання та відбування покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні. *Правова держава*. Одеса, 2016. Вип. 21. С. 226–233.
7. Інструкція про порядок відбування покарання засуджених військовослужбовців у виді тримання в дисциплінарному батальйоні: затв. наказом М-ва оборони України від 18.05.2015 № 215 // БД «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0691-15> (дата звернення: 23.05.2016).

8. Збірник нормативних документів і методичних рекомендацій з питань організації виховної та соціально-психологічної роботи серед осіб, засуджених до позбавлення волі/уклад.: С. Скоков, Ю. Олійник, О. Янчук. Київ: Леся, 2002. 312 с.

9. Высотина Л. А. Педагогические основы процесса исправления и перевоспитания осужденных в ИТУ. М. : Юрид. лит., 1977. 200 с.

*Надійшла до редколегії 01.06.2016*

**НИКОЛАЕНКО Т. Б. ОТДЕЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ОРГАНИЗАЦИИ СОЦИАЛЬНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ С ОСУЖДЁННЫМИ ВОЕННОСЛУЖАЩИМИ В ПРОЦЕССЕ СОДЕРЖАНИЯ В ДИСЦИПЛИНАРНОМ БАТАЛЬОНЕ**

Проанализировано нормативно-правовое регулирование отдельных вопросов организации социально-воспитательной работы с осуждёнными военнослужащими в процессе содержания в дисциплинарном батальоне. Констатирована целесообразность усовершенствования действующего уголовно-исполнительного законодательства в части внедрения нормативно-правовых актов регулирования этой деятельности относительно осуждённых к лишению свободы с учётом специфики отбывания наказания военнослужащими в виде содержания в дисциплинарном батальоне.

**Ключевые слова:** *социально-воспитательная работа, осуждённые военнослужащие, дисциплинарный батальон, индивидуальная работа, правовое воспитание, исправление.*

**NIKOLAENKO T. B. SOME ISSUES OF ORGANIZING SOCIAL AND EDUCATIONAL WORK WITH THE MILITARY CONVICTED IN THE PROCESS OF HOLDING THEM IN A PENAL BATTALION**

The article is focused on some issues of organizing social and educational work with the military convicted in the process of holding them in a penal battalion with determining theoretical problems of their emergence and their solutions.

Analyzing the current penal legislation, the author pays attention to the dualism of the regulation of social and educational work with the military convicted by the norms of the Ministry of Defense of Ukraine and provisions of the penal legislation, which require unity of approaches to conceptual definition of the education of the Motherland defenders – a military man and the person who temporarily has the status of a convicted – a military convicted. One of the first steps of a comprehensive approach to its implementation is the reorientation of the goal achievement of social and educational work with the military convicted for their rehabilitation. The ways of achieving this goal are the following: the implementation of scientifically based methods and programs of psychological and pedagogical studying the convicted personality, means of behaviour's correction, as well as specialized techniques and recommendations concerning the forms and methods of influence on sentenced persons as a form of punishment associated with detention in a penal battalion as a special feature – isolation.

The effective realisation of this work, in the author's opinion, will be influenced by the involvement of specialists in social and educational, psychological services at the stage of the military convicted admission to a penal battalion for a professional definition of their personalities characteristics, choosing the appropriate educational measures, forecasting expected results and providing the propositions concerning the allocation of the convicted in the security sectors with the relevant detention conditions.

While organizing legal education as a form of social and educational work concerning the stimulation the desire to law-abiding lifestyle with the observance of legal basis of service activities, military doctrine, laws and regulations in the military sphere among the military convicted, the author draws special attention to the expediency of careful study of the convicted personal files, determining their existing benefits and advantages, the level of legal training, issues to be urgently resolved with the following planning the list of activities and the achievement of positive result of their implementation.

**Keywords:** *social and educational work, military convicted, penal battalion, individual work, legal education, rehabilitation.*